

Toruń, 6 V 2025 r.

dr hab. Wojciech Peszyński, prof. UMK
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie
e-mail: peszynski@umk.pl

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr. Dawida Tomala
pt. „Wiarygodność jako argument legitymizujący lokalnych
przywódców politycznych”
przygotowanej na Wydziale Nauk Społecznych
Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
pod kierunkiem prof. UKEN dr. hab. Radosława Marzęckiego
w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o polityce i
administracji**

1) Sylwetka naukowa kandydata

Dawid Tomal legitymuje się tytułem zawodowym magistra oraz opublikował dwa artykuły w czasopiśmie naukowym z listy Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego RP. Tym samym spełnia dwa z obligatoryjnych warunków ustawowych i może przystępować do dalszych etapów procedury o nadanie stopnia naukowego doktora [art. 186 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668 ze zm.)].

Kandydat do stopnia doktora ukończył studia licencjackie na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie, na kierunku politologia. Na tej samej Uczelni ukończył również studia magisterskie na kierunku administracja. Za pracę magisterską otrzymał nagrody w konkursach organizowanych przez prestiżowe instytucje. Oprócz tego jest absolwentem studiów podyplomowych na trzech kierunkach, na trzech różnych

uczelniach wyższych. Także dorobek dydaktyczny Dawida Tomala należy uznać za wyróżniający. Prowadził trzy zajęcia dedykowane przywództwu politycznemu, Republice Południowej Afryki oraz relacji pomiędzy Stolicą Apostolską a III Rzeszą Niemiecką. Zestawienie nazw tych zajęć najlepiej ukazuje różnorodność zainteresowań naukowych Doktoranta.

Magister Dawid Tomal czynnie partycypował w konferencjach naukowych, był zaangażowany w pracę zespołu realizującego badania ilościowe o zasięgu ogólnopolskim oraz legitymuje się aktywnością organizacyjną – zwłaszcza w zakresie działalności na rzecz wspólnoty lokalnej Myślenic.

2) Ocena tytułu rozprawy doktorskiej

Już sam tytuł „Wiarygodność jako argument legitymizujący lokalnych przywódców politycznych” może wskazywać, że Doktorant podjął się realizacji ambitnego zadania naukowego. Problematyka ta rzadko stanowi przedmiot naukowych dociekań w obszarze nauk o polityce – zwłaszcza na płaszczyźnie gmin miejskich. Tytuł w takim brzmieniu nie budzi istotnych zastrzeżeń. Jedynie użycie sformułowania „lokalnych przywódców politycznych” – w konfrontacji z dobraną próbą badawczą – może nastroczać drobnych wątpliwości. Rozprawa ta traktuje bowiem o prezydentach miast (mających w latach 1975–1998 status wojewódzkich), nie obejmując swoim przedmiotem badań innych „lokalnych przywódców politycznych”. Ta uwaga nie ma charakteru istotnej i nie rzutuje na końcową ocenę.

3) Ocena układu rozprawy doktorskiej

Struktura przedstawionej do recenzji rozprawy doktorskiej zasługuje na ocenę poprawną. Przedmiotowa dysertacja liczy 370 stron. Zasadnicza część pracy została podzielona na siedem rozdziałów – pięć o charakterze teoretycznym, jeden metodologiczny i jeden empiryczny.

Rozdział pierwszy pt. „Socjopolityczne konteksty analizy roli i znaczenia wiarygodności w polityce” ma charakter teoretyczny i składa z dwóch podrozdziałów. Pierwszy z nich dotyczy perspektywy dramaturgicznej autorstwa Ervinga Goffmana. Z kolei w drugiej części Autor skoncentrował się na zagadnieniu wiarygodności, rozumianej jako komponent politycznej legitymizacji.

Drugi rozdział pt. „Znaczenie koncepcji zaufania w kontekście wiarygodności” ma charakter teoretyczny i składa się z dwóch podrozdziałów. Na jego łamach dokonano przeglądu wybranych ustaleń teoretyków dotyczących kategorii zaufania. W przedmiotowym procesie Doktorant nie ograniczał się wyłącznie do stanowisk politologów, co należy ocenić pozytywnie. W sposób szczególny potraktował teorię zaufania autorstwa Piotra Sztompki, co ze względu na problematykę rozprawy jest jak najbardziej uzasadnione.

Trzeci rozdział pt. „Wiarygodność jako fundament zaufania do lokalnego polityka” ma wymiar teoretyczny i składa się z czterech podrozdziałów. W tej części pracy przywołano różne perspektywy definiowania pojęcia wiarygodności – zwłaszcza w kontekście polityki lokalnej.

Czwarty rozdział pt. „Lokalny wymiar przywództwa politycznego” składa się z sześciu podrozdziałów, licząc 75 stron (ponad 20% przedstawionego do recenzji tekstu). W pierwszej kolejności Autor skoncentrował się na prezentacji prawnoinstytucjonalnej pozycji przedstawiciela władzy wykonawczej w samorządzie gminnym. Następnie przedstawił teoretyczne aspekty przywództwa politycznego – prezentując występujące w literaturze typologie. Część rozważań dedykował również procesowi personalizacji na poziomie samorządu. W przedostatnim podrozdziale tej części skupiono się na znaczeniu kampanii wyborczej w procesie budowania wiarygodności. Rozdział ten kończą rozważania traktujące o pozycji inkumbentów i pretendentów w ramach wyborczego współzawodnictwa.

Piąty rozdział pt. „Narzędzia kreowania wizerunku osoby wiarygodnej” stanowi najobszerniejszą część wywodu, licząc 78 stron. Składa się z sześciu części, na łamach których dokonano konceptualizacji czynników oddziałujących na proces kreacji wizerunku. Z uwagi na najważniejszą kategorię analityczną niniejszej dysertacji (wiarygodność) jeden z podrozdziałów poświęcono uwarunkowaniom moralnym, co jest jak najbardziej uzasadnione.

Rozdział szósty pt. „Metodologia badań własnych” stanowi fundament natury metodologicznej dla najważniejszej, empirycznej części dysertacji (ostatniego rozdziału). W treści tego rozdziału doktorant dokonał operacjonalizacji kategorii lidera wiarygodnego, która jest jego koncepcją autorską.

Rozdział siódmy pt. „Wiarygodność jako argument legitymizacyjny lokalnych liderów politycznych – analiza wyników badań jakościowych” ma charakter empiryczny i służy prezentacji rezultatów procesu badawczego. Te wyniki zaprezentowano w

czterech podrozdziałach dedykowanych następującym zagadnieniom: rozumieniu wiarygodności, motywom ponownego startu w wyborach samorządowych, wizji idealnego przywódcy oraz narzędziom kreowania wiarygodności.

Przed (ewentualnym) przygotowaniem tekstu do procesu wydawniczego warto byłoby pomyśleć, aby połączyć ze sobą rozdziały szósty i siódmy. Wtedy założenia metodologiczne stanowiłyby podrozdział w ramach części analitycznej, co korzystniej rzutowałoby (nie tylko) na strukturę książki.

Wywód został poprzedzony jedenastostronicowym wstępem. Wnioski z przeprowadzonego procesu badawczego zawarto w Zakończeniu. Rozprawa zawiera również spisy tabel i rysunków, a także obszerną Bibliografię. Nawigację po tekście niewątpliwie ułatwia prawidłowo sporządzony spis treści.

4) Ocena zastosowanego piśmiennictwa w ramach rozprawy doktorskiej

Przygotowanie przez Doktoranta bazy źródłowej zasługuje na ocenę wyróżniającą. Dawid Tomal wykorzystał łącznie 581 źródeł o charakterze naukowym (monografii czy artykułów naukowych) - w tym 109 publikacji anglojęzycznych i 3 niemieckojęzyczne. Naukowe teksty obcojęzyczne stanowią blisko 20% całości tych źródeł, co jest proporcją dość pokaźną. W treści dysertacji odwoływano się do ustaleń nie tylko politologów (przedstawicieli dyscypliny, w ramach której ubiega się o stopień naukowy), ale też korzystano z dzieł reprezentantów innych nauk: socjologów, psychologów społecznych, prawników czy historyków. To niewątpliwie świadczy o wysokim poziomie naukowej dociekliwości Doktoranta, co stanowi objaw bardzo pożyteczny i wręcz pożądaný.

Ocena zastosowanego piśmiennictwa w ramach recenzowanej rozprawy doktorskiej mogłaby być jeszcze wyższa, gdyby Autor wykorzystał nowsze ustalenia naukowców z zakresu marketingu politycznego. W tym przypadku powołuje się wręcz na „archaiczne koncepcje” analizy marketingowej, cytując publikacje datowane na koniec XX wieku lub początek XXI wieku. Zdecydowanie zbyt mało miejsc dedykowano psychologicznemu wymiarowi marketingu politycznego. W drugiej dekadzie XXI wieku takie podejście miało istotne znaczenie nie tylko w aspekcie kreowania wizerunku przez prezydentów polskich miast. Lęk jest pierwotną emocją każdego człowieka, który również determinuje podejmowanie decyzji wyborczych. Dlatego w wyborach, których zwycięzca może być tylko jeden, obawa przed wygraną któregoś z kandydatów

nierzadko składnia wyborców do głosowania taktycznego czy negatywnego. Obecnie nie występuje problem z dostępnością pokaźnej ilości publikacji traktujących na temat znaczenia emocji w komunikowaniu politycznym. W tym miejscu wskazać można choćby na prace takich badaczy jak: Jamie Bartlett, Marek Migalski, Harari Yuval Noah, Anna Siewierska, Patryk Wawrzyński czy Andrzej Zybertowicz. Przy (ewentualnym) przygotowaniu przedmiotowego tekstu do procesu wydawniczego naprawdę warto odwołać się do ustaleń takich specjalistów.

Przy pracy nad problematyką wiarygodności lokalnych przywódców politycznych trzeba też uwzględnić opracowania traktujące o klientelizmie. Występowanie w praktyce funkcjonowania lokalnych systemów nieformalnych zależności ekonomiczno-politycznych (nie tylko w Polsce) stanowi istotny czynnik, mogący sprzyjać inkumbentom w osiągnięciu kolejnych reelekcji.

W treści rozprawy powołano się na 15 raportów badawczych, co zasługuje na pochwałę. Warto jednak zauważyć, że każdy z tych raportów stanowi efekt pracy wyłącznie jednej pracowni badawczej (Centrum Badań Opinii Społecznej). Dlatego trzeba było postarać się o choć minimalną dywersyfikację takich źródeł.

Na ocenę zastosowanego piśmiennictwa pozytywnie wpływa również układ prezentacji wszystkich wykorzystanych materiałów. W Bibliografii źródła zostały podzielone na katalogi, a ponadto ponumerowane, co korzystnie oddziałuje na poziom przejrzystości tego zestawienia. Obrane przez doktoranta kryterium katalogowania źródeł jest jak najbardziej uzasadnione. Drobne wątpliwości może wzbudzać natomiast kolejność przedstawionych katalogów, bowiem to źródła prawne powinny widnieć na pierwszym miejscu. Kolejność prezentowanych aktów prawnych w tymże katalogu także winna odzwierciedlać ich usytuowanie w hierarchii. Ta uwaga ma charakter techniczny, nie rzutujący na jakość końcowej oceny.

5) Wskazanie oraz ocena celu pracy

Cel podjętych wysiłków badawczych został w sposób obszerny wskazany na stronach 7 i 8 wywodu: „Głównym celem badawczym niniejszej rozprawy doktorskiej była identyfikacja sposobów (mechanizmów) budowania własnej wiarygodności przez lokalnych przywódców politycznych, czego przejawem jest ich zdolność do utrzymania społecznego poparcia w dłuższym okresie (przy warunkach opisanych w części metodologicznej dysertacji). Na poziomie teoretycznym celem było

usystematyzowanie wiedzy na temat czynników sprzyjających kreacji i podtrzymywania wiarygodności, jak również zaproponowanie analitycznej koncepcji przywództwa wiarygodnego, która następnie została użyta na etapie badań empirycznych. Ich celem z kolei była weryfikacja wpływu i znaczenia wspomnianych czynników stymulujących wiarygodność, które zbadano poprzez zastosowanie metod jakościowych w interakcji z grupą 17 respondentów (prezydentów miast) spełniających przyjęte warunki. Na potrzeby badania dokonano konceptualizacji pojęcia „przywództwa wiarygodnego” oraz zaproponowano koncept analityczny, który pozwolił zidentyfikować wiarygodnych przywódców politycznych na poziomie lokalnym”.

Sformułowanie celu jest prawidłowe. Ten cytowany fragment wyводу świadczy o tym, że Autor podjął się realizacji bardzo ambitnego zadania (ambitnych zadań) natury empirycznej, jak i teoretycznej. Co najważniejsze Doktorat okazał się konsekwentnym i zrealizował swoje powzięte zamierzenie.

6) Ocena zastosowanych metod badawczych

Założenia metodologiczne przedmiotowej pracy należą do jej najmocniejszych stron. Rozprawa ta ma służyć znalezieniu odpowiedzi na dziewięć pytań badawczych oraz weryfikacji czterech hipotez. Przekonujące uzasadnienie co do wyboru takich założeń znajduje się na stronie 8 wyводу: „Ze względu na zakres i złożoność problematyki odstąpiono od formułowania hipotez cząstkowych odnoszących się do kolejnych szczegółowych pytań badawczych. Przyjęto natomiast ogólne założenia, które można zaprezentować w postaci kilku bardziej ogólnych hipotez badawczych, dla których punktem odniesienia jest główne pytanie badawcze”. Budowa tych hipotez jest prawidłowa, niebudząca zastrzeżeń natury metodologicznej. Co ważniejsze, hipotezy są kompatybilne w stosunku do sprecyzowanego celu badawczego (str. 7), a proces ich weryfikacji został przeprowadzony na wysokim poziomie naukowości.

Na uznanie zasługuje prezentacja większej części założeń metodologicznych projektu, jaką zamieszczono w rozdziale szóstym wyводу. Zastosowana metoda badawcza – pogłębiony wywiad indywidualny – jest jak najbardziej adekwatna do założonego celu. Autor zdecydował się skorzystać z metody jakościowej i przez cały proces badawczy pozostawał konsekwentny. Kryteria doboru próby badawczej zostały określone w sposób niezwykle precyzyjny (str. 256-260). Skoncentrowano się na miastach, które w latach 1975–1998 miały status wojewódzkich. W kolejnych etapach

doboru próby Doktorant brał pod uwagę osoby, które łącznie spełniały dwa warunki: (W1) uzyskanie większości bezwzględnej w głosowaniach powszechnych z 2018 roku oraz (W2) sprawowały urząd prezydenta miasta przez co najmniej dwie kadencje z rzędu, czyli wygrały wybory również w 2014 roku.

Dawid Tomal przekonał do udzielenia wywiadu 17 spośród 22 zakwalifikowanych do próby badawczej prezydentów miast, czyli ponad 77%. Jeśli weźmiemy pod uwagę możliwości czasowe osób zajmujących tak eksponowane stanowiska, to taki poziom skuteczności należy uznać za spory sukces. Przeprowadzenie wywiadów pogłębionych z tyloma prezydentami miast wymagało od Doktoranta dużego poziomu wiedzy i kreatywnego zarządzania tym zasobem, odpowiedniego zarządzania czasem, opanowania czy odpowiednich zdolności komunikacyjnych. Docenić też należy Autora również za rzetelne przeprowadzenie transkrypcji nagrań wywiadów, co jest procesem żmudnym.

Nieco polemicznie można zapytać dlaczego Autor wziął pod uwagę wiele miast, które status wojewódzkich utraciły 27 lat temu? Tamta struktura podziału terytorialnego obowiązywała przez 23 lata, w zupełnie różnych do współczesnych uwarunkowaniach politycznych, społecznych i ekonomicznych. W okresie 1990–1998 nie było wyborów powszechnych i bezpośrednich prezydentów miast. Taki dobór próby uwzględnia zarówno stolicę Polski, inne duże miast, jak i ośrodki średnie. Nie uwzględnia natomiast takich relatywnie dużych miast, które nie miały statusu wojewódzkich. Przykład może stanowić Gdynia, gdzie (były) prezydent Wojciech Szczurek zarządzał przez okres sześciu kadencji, osiągając w kilku elekcjach najlepsze proporcjonalne rezultaty w skali ogólnopolskiej. Stanowiłby zatem świetny obiekt badań traktujących o wiarygodności. Można zapytać również dlaczego jako obligatoryjne przyjęto kryterium wygranej w pierwszym głosowaniu w 2018 roku? Wydaje się, że skuteczna reelekcja to już wystarczający warunek odpowiedniego stopnia wiarygodności jako argumentu legitymizującego prezydenta miasta. Przy takim założeniu można byłoby przeprowadzić wywiady pogłębione z jeszcze innymi prezydentami np. z Markiem Wojtkowskim z Włocławka.

Niemniej kryteria doboru próby zaproponowane przez Doktoranta są naukowe, dopuszczalne, jak również właściwie uzasadnione. Podkreślę raz jeszcze, że moje uwagi, co do kryteriów doboru próby, nie stanowią negacji działań Doktoranta, a jedynie stanowią (delikatną) polemikę.

7) Ocena części rozprawy doktorskiej dotyczącej omówienia wyników badań

Prezentacja wyników badań jest najmocniejszą stroną przedmiotowej rozprawy. Rozprawa została oparta na bardzo solidnym podłożu teoretycznym. Na wysokim poziomie rzetelności dokonano konceptualizacji wszystkich niezbędnych kategorii teoretycznych i analitycznych. Przy konceptualizacji każdej z kategorii Dawid Tomal odwołał się do dorobku wielu badaczy, prezentując ich naukowe stanowiska. Dostrzegalne są (nieśmiało) próby polemizowania z ustaleniami naukowców czy prezentowania własnych propozycji teoretycznych. Jednym z przykładów jest trafna opinia Doktoranta na temat „dużego stopnia ogólności” kategorii personalizacji polityki i jej pochodnych (str. 145-146). Częściej jednak Autor niejako „chowa się” za stanowiskami uczonych, przyjmując ich ustalenia jako pewnik. Dla realizacji obranego celu badawczego nie służy przesyt przytaczanych definicji i innych ustaleń natury teoretycznej. Uwaga ta dotyczy w szczególności dociekań prezentowanych na łamach rozdziałów czwartego i piątego. Te rozważania mogłyby być skondensowane w mniejszej liczbie stron, choćby z pominięciem obszernych fragmentów o walorach wyłącznie historycznych. To odbyłoby się bez straty, a wręcz z korzyścią dla stopnia jakości wywodu. Na przyszłość zawsze warto pamiętać o starym ludowym porzekadle, że „lepiej jest wrogiem dobrego”.

W treści rozdziału metodologicznego dokonano konceptualizacji kategorii analitycznej lidera wiarygodnego (str. 260-264). Ta propozycja stanowi koncept autorski, a przede wszystkim należy ją uznać za istotny wkład Autora w rozwój badań nad przywództwem politycznym. Zawartość części empirycznej wywodu świadczy o tym, że Doktorant zrealizował założenia metodologiczne projektu. Z chirurgiczną wręcz precyzją przedstawił rezultaty procesu badawczego, cytując obszerne fragmenty wywiadów pogłębionych przeprowadzonych z prezydentami miast. Na jakość prezentacji wyników badań w części analitycznej niezwykle pozytywnie wpływa zawarcie opracowań tabelarycznych. W ramach tych opracowań tabelarycznych w syntetycznej formie wyeksponowano czynniki odnoszące się do różnych komponentów wiarygodności.

Autor w sposób wysoce rzetelny dokonał konceptualizacji najważniejszych kategorii analitycznych i teoretycznych. Na wysokim poziomie przeprowadził proces weryfikacji postawionych hipotez badawczych. Jednak przy podejmowaniu kolejnych

wysiłków badawczych nad przywództwem prezydentów miast należy pamiętać o bardziej złożonej naturze zjawisk i procesów politycznych. W badaniach nad legitymizacją lokalnych przywódców politycznych trzeba też uwzględnić występowanie układów klientelistycznych. Tego typu powiązania w praktyce funkcjonowania lokalnych systemów politycznych (nie tylko w Polsce) stanowią istotny czynnik, mogący sprzyjać inkumbentom w osiągnięciu kolejnych reelekcji i utrudniający konkurentom wyborcze współzawodnictwo. Takie wzajemne zależności ekonomiczno-polityczne budują pozycję prezydenta miasta jako wiarygodnego gwaranta podtrzymania korzystnych powiązań sieciowych (nie tylko) dla grup interesu. Nie wolno zapominać również o słabości lokalnych środków przekazu, które często nie mają dostatecznych zasobów, aby w sposób należyty realizować funkcję kontrolną wobec uczestników politycznej konkurencji na poziomie miasta na prawach powiatu. Nierzadko też stają przed koniecznością bycia traktowanym instrumentalnie, czyli występowania w roli klientów swoich patronów, jakim są podmioty władzy na szczeblu lokalnym.

Dawid Tomal często powołuje się na rezultaty badań opinii społecznej. Odwoływanie się do źródeł pierwotnych (uważanych za „najbardziej szlachetne”) pozytywnie wpływa na jakość wyводу, ale wobec niektórych wyników należy zachować powściągliwość. Dotyczy to przede wszystkim powszechnej opinii (ujawniającej się w większości państw demokratycznych – bez względu na liczne różnice) o tym, że uczciwość jest najbardziej cenioną przez społeczeństwo wartością wśród polityków. Jednak konfrontacja takich preferencji z wynikami głosowań powszechnych często podważa rezultaty takich badań. Czy bowiem politycy oceniani jako bardzo uczciwi i legitymujący się wysokim poziomem społecznego zaufania zazwyczaj odnoszą sukcesy wyborcze? Wydaje się, że bardziej wyborcy cenią sprawczość polityków czy ich determinację w walce z niepowodzeniami (które są wpisane w każdą karierę polityczną), a także afiliację kandydata. Nie zapominajmy również o głosowaniu taktycznym czy negatywnym (w obawie przeciw komuś), które w stopniu wysokim ujawniają się w wyborach, w których zwycięzca może być tylko jeden.

Należy pochwalić Autora za to, że wywód jest wolny od błędów ortograficznych, stylistycznych czy literówek. Tym samym Doktorant sprostał niełatwemu zadaniu dochowania wysokiego poziomu staranności językowej na każdej z wielu kart tej obszernej dysertacji. Rozprawa jest napisana językiem naukowym (pomimo występowania mało istotnych mankamentów). Autor konsekwentnie korzysta z

synonimów, co wbrew pozorom nie jest sztuką łatwą, zwłaszcza przy takiej objętości wywodu. Wysoki poziom staranności językowej (obok innych czynników) sprzyja czytelnikowi w lekturze przedmiotowej dysertacji.

Udokumentowanie zasadniczej części pracy zasługuje na pochwałę, nawet pomimo drobnych uchybień. Każdy fragment niebędący opinią Autora czy faktem powszechnie znanym znajduje swoje źródło w treści przypisów. Potwierdza to liczba przypisów zawarta w pracy (łącznie 854), spośród których przypisy wyjaśniające stanowią wyraźną mniejszość. Warto byłoby jednak stosować oddzielną numerację dla każdego z rozdziałów. Ta uwaga ma jednak charakter techniczny, w żaden sposób niewpływający na końcową moją konkluzję. Znacznie ważniejsze jest bowiem to, że Doktorant jest konsekwentny w zakresie korzystania z jednolitych technik tworzenia przypisów jak i zapisów bibliograficznych.

Trzykrotnie nazwiska cytowane w zasadniczej treści rozważań nie pokrywają się z nazwiskami wymienianymi w treści przypisów. Dotyczy to przypisów o numerach 424, 613 i 713. Cytowanie źródła za innym autorem wymaga innego zredagowania tych przypisów, a uwaga na nabierze charakteru istotnej w sytuacji, kiedy autor zdecyduje się poddać ten tekst procesowi wydawniczemu. To samo odnosi się również do źródła występującego przy tabeli nr 9 (str. 195), bo mam wątpliwości czy rzeczywiście takie dane można znaleźć na stronach serwisu internetowego Państwowej Komisji Wyborczej.

Na pochwałę zasługuje wysoki poziom neutralności badawczej wywodu. Dawid Tomal w sposób należyty zakodował odpowiedzi respondentów. Przy zachowaniu takiej konwencji czytelnik ma ogromną trudność w ich identyfikacji. Na opinie o wysokim poziomie obiektywizmu recenzowanej dysertacji rzutuje również fakt, że cały wywód jest napisany w trzeciej osobie, a Autor w przyjętej konwencji zachowuje maksymalny poziom konsekwencji. Dociekliwość naukowa autora objawia się również z korzystania z przypisów wyjaśniających, na łamach których prowadzone są rozważania w aspekcie wątków pobocznych.

8) Informacje dotyczące praktycznego zastosowania uzyskanych wyników badań

Rozprawa po wprowadzeniu poprawek (zwłaszcza tych o znaczeniu zasadniczym) zasługuje na opublikowanie w formie książki. Dlatego szczerze zachęcam Autora do przygotowania tekstu i zainicjowania procesu wydawniczego.

Prezentowana dysertacja posiada walory aplikacyjne. Koncepcje teoretyczne, metodologia czy osiągnięcia natury empirycznej mogą być wykorzystywane nie tylko przez naukowców (politologów, socjologów, historyków komunikologów czy specjalistów od marketingu), ale również przez wójtów (burmistrzów i prezydentów miast), partie polityczne, kandydatów czy doradców politycznych – np. w zakresie projektowania czy implementowania strategii politycznych (w tym wyborczych).

9) Informacje o nieprawidłowościach

Należy uwypuklić, że żadna z uwag wymieniona w tej jak i w poprzednich częściach recenzji nie ma poważnego znaczenia. Niektóre z tych uwag mają charakter zasadniczy, a inne należy traktować jako życzliwą sugestię recenzenta. Warto byłoby nie powielać takich uchybień w kolejnych pracach naukowych – zwłaszcza, jeśli autor zdecyduje się przedstawić ten tekst do recenzji wydawniczej, do czego szczerze zachęcam. Oprócz nieprawidłowości wymienionych w punktach dedykowanych strukturze pracy, metodologii, prezentacji rezultatów procesu badawczego czy przy ocenie bazy źródłowej, chciałbym zwrócić uwagę również na inne mankamenty:

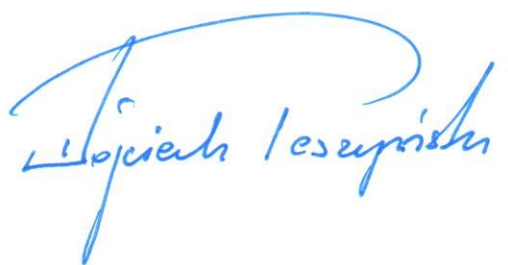
- (a) W treści wywodu występują stwierdzenia, które wymagały większej precyzji. Np. „wybory przedstawicieli władzy wykonawczej w samorządzie gminnym są spersonalizowane” (str. 6). Każde wybory powszechne (bez względu na to jakiego organu władzy dotyczą) czy nawet kampanie referendalne są w określonym stopniu spersonalizowane. Dlatego lepiej byłoby napisać, że przedmiotowe elekcje legitymują się wysokim poziomem spersonalizowania (co zresztą jest zgodne z ustaleniami badaczy tej problematyki).
- (b) Autor często odwołuje się do terminu „opis”, co nie zawsze odpowiada prezentowanej sytuacji, czego przykłady znajdujemy na stronach 7, 16, 59 i 158). W takich przypadkach właściwe jest używanie kategorii „wyjaśnienie”
- (c) Brak przecinka po zwrocie „po pierwsze” (str. 63)
- (d) W rozprawach naukowych – zwłaszcza tych stanowiących podstawę w procedurze o nadanie stopnia naukowego – nie powinno się używać takich potocznych skrótów jak „tzw.”. Takie przykłady można znaleźć na stronach 88 i 101. W tym aspekcie warto zastanowić się jaka jest różnica np. pomiędzy Małą Konstytucją od „tzw. Małą Konstytucją”?....
- (e) Warto unikać też takich potocznych wyrażen jak „można powiedzieć” (str. 91)

- (f) Na stronie 90 raz znacznik przypisu znajduje się po cudzysłowie (przypis 252), w innym przypadku przed cudzysłowie (przypis 254)
- (g) Raz Autor pisze na przykład (str. 115) raz używa skrótu np. – trzeba to ujednolicić
- (h) Typologia wizerunków politycznych, na jaką powołano się na stronach 175-176 nie jest autorstwa Marka Jezińskiego, ale francuskiego badacza Serge'a Albouya.
- (i) W tabeli 1 (str. 101) warto byłoby też podać poziom partycypacji w wyborach do rad gmin z 2024 roku.
- (j) W tabeli 16 (str. 259) znajduje się informacja jakoby Michał Zaleski w 2002 r. zwyciężył w wyborach na prezydenta miasta Torunia już w pierwszej turze, uzyskując 50,96% głosów. W tych wyborach Zaleski uzyskał taki wynik, ale w głosowaniu ponownym (w pierwszym otrzymał 25,87% głosów).
- (k) Tabele przekraczające swoją objętością połowę strony (str. 231, 259) powinny być umieszczane w załącznikach na końcu dysertacji, a nie w zasadniczej części rozprawy

10) Wniosek końcowy

W treści rozprawy pt. „Wiarygodność jako argument legitymizujący lokalnych przywódców politycznych” wskazano zastrzeżenia, z których część jest dość istotna, ale zdecydowaną większość uwag należy traktować jako sugestie do modyfikacji w aspekcie (ewentualnego) przygotowania rozprawy do procesu wydawniczego. Co najważniejsze większość sformułowanych ocen na temat tejże rozprawy ma charakter pozytywny, a ich znaczenie jest zdecydowanie bardziej istotne niż w przypadku wskazanych mankamentów. Zatem zestawienie ze sobą ocen o charakterze pozytywnym i negatywnym z pełnym przekonaniem pozwala orzec, że **(1) doktorant wykazał się wyróżniającym poziomem wiedzy teoretycznej w zakresie dyscypliny nauki o polityce i administracji i (2) recenzowana rozprawa stanowi oryginalne rozwiązanie problemu badawczego.** Lektura dysertacji prowadzi do wniosku, że Dawid Tomal w zadawalającym zakresie potrafi prowadzić pracę naukową, w tym dokonywać analizy zgromadzonego materiału oraz formułować wnioski. Trzeba mieć na względzie to, że Autor podjął się realizacji ambitnego i niełatwego celu naukowego, czemu sprostał w stopniu satysfakcjonującym. **W**

związku z powyższym stwierdzam, że praca pt. „Wiarygodność jako argument legitymizujący lokalnych przywódców politycznych” autorstwa mgr. Dawida Tomala spełnia warunki konieczne do uzyskania stopnia naukowego doktora [art. 187 ust. 1, Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668 ze zm.)]. **Wnoszę zatem o dopuszczenie mgr. Dawida Tomala do dalszych etapów postępowania zmierzającego do nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.**

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Tomasz Lesyński', is written over the text.